

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE Z DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA INTERWENCJI PRAWNEJ W ROKU 2007

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej zostało powołane na Zebraniu Członków Założycieli w dniu 18 maja 2005 r. i zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 2 września 2005 r. pod numerem KRS 0000240024.

Celami Stowarzyszenia są:

1. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji;
2. świadczenie bezpłatnej pomocy prawnej w szczególności: cudzoziemcom, w tym uchodźcom i osobom ubiegającym się o ten status, więźniom, małoletnim, kobietom, rodzinom adopcyjnym;
3. pomoc osobom zagrożonym marginalizacją lub znajdującym się w trudnej sytuacji;
4. działanie na rzecz przestrzegania praw człowieka;
5. działanie na rzecz sprawiedliwości naprawczej, w tym mediacji;
6. działanie na rzecz równego statusu kobiet i mężczyzn;
7. przeciwdziałanie przemocy;
8. podnoszenie świadomości prawnej w społeczeństwie.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

1. Udzielanie osobom potrzebującym pomocy prawnej, m.in. poprzez reprezentowanie ich w postępowaniu przed organami władzy publicznej.
2. Zabieranie głosu w publicznych debatach w sprawach z zakresu statutowej działalności Stowarzyszenia.
3. Działanie na rzecz reform prawa, wymiaru sprawiedliwości i polityki społecznej.
4. Prowadzenie monitoringu instytucji publicznych, a także powstawania i przestrzegania przepisów prawnych oraz praktyki ich stosowania.
5. Wspieranie przedsięwzięć, mających na celu w szczególności: szerzenie wiedzy prawnej, promujących ideę równego statusu kobiet i mężczyzn lub podejmowanych na rzecz grup, podlegających wykluczeniu społecznemu.
6. Prowadzenie działań edukacyjnych, socjalnych i kulturalnych, skierowanych do różnych grup społecznych.
7. Prowadzenie działalności wydawniczej.
8. Prowadzenie mediacji oraz sesji sprawiedliwości naprawczej.
9. Współpracę i wymianę doświadczeń z innymi organizacjami i instytucjami polskimi, zagranicznymi i międzynarodowymi.

Władze Stowarzyszenia

W skład **Zarządu** wchodzi:

Witold Klaus – Prezes Zarządu,
Agnieszka Gutkowska (d. Jasiakiewicz) – Członkini Zarządu,
Maria Niełacznna – Członkini Zarządu,
Małgorzata Pomarańska-Bielecka – Członkini Zarządu.

W skład **Komisji Rewizyjnej** wchodzi: Dagmara Woźniakowska (Przewodnicząca) oraz Michał Fajst i Beata Zajac (członkowie).

Działalność Stowarzyszenia wyznaczają trzy punkty:

Sprawa – prowadzenie poradnictwa prawnego w konkretnych sprawach, łącznie z reprezentowaniem osób, którym pomaga SIP, przed sądami oraz organami administracji. Udzielania porad prawnych świadczone jest w oparciu o standardy opracowane przez Stowarzyszenie.

Informacja – prowadzenie programów edukacyjnych oraz informacyjnych dla różnych grup społecznych na temat ich uprawnień oraz obowiązków, a także szerzenie świadomości prawnej i obywatelskiej w społeczeństwie.

Prawo i polityka – podejmowanie działań zmierzających do poprawy sytuacji prawnej marginalizowanych grup społecznych oraz wpływanie na politykę prowadzoną przez państwo i jego instytucje, m.in. poprzez prowadzenie badań i monitoringów.

Stowarzyszenie prowadzi działalność w pięciu sekcjach tematycznych:

- **SEKCJA DS. CUDZOZIEMCÓW,**
- **SEKCJA POMOCY DZIECKU I RODZINIE**
- **SEKCJA SPRAWIEDLIWOŚCI NAPRAWCZEJ,**
- **SEKCJA WOLNOŚĆ,**
- **SEKCJA EDUKACYJNA.**

SEKCJA DS. CUDZOZIEMCÓW

Koordynatorka sekcji: Agnieszka Gutkowska

pracownicy sekcji: Dawid Cegiełka, Aleksandra Chrzanowska, Katarzyna Gracz, Agnieszka Gutkowska, Witold Klaus, Bartosz Smoter, Katarzyna Wencel, Grzegorz Wilga.

I. Poradnictwo w sprawach indywidualnych.

Poradnictwo prawne

W styczniu 2007 rozpoczęła się realizacja kolejnego projektu finansowanego z środków Europejskiego Funduszu Uchodźczego polegająca na świadczeniu pomocy prawnej cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy oraz osobom, które ten status już otrzymał bądź też przyznano im zgodę na pobyt tolerowany.

Porady prawne udzielane były w ramach projektu „**Prawnicy na rzecz uchodźców II**” realizowanego ze środków Europejskiego Funduszu Uchodźczego we współpracy z Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Kliniką Prawa Uniwersytetu Warszawskiego oraz Fundacją Instytut na Rzecz Państwa Prawa. Porady prawne były także udzielane w ramach projektu od „**Goście i gospodarze**” finansowanego ze środków Wojewody Mazowieckiego oraz „**Gość w dom**” finansowanego ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich.

Trzy razy w tygodniu porady udzielane były w języku rosyjskim, angielskim i polskim, 1 raz w po francusku oraz 1 raz w tygodniu dyżur prawnika poświęcony był zagadnieniom integracyjnym. Nasza działalność koncentrowała się głównie na pisaniu odwołań od decyzji od Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz na dokonywaniu innych czynności związanych z procedurą rozpatrywania wniosków cudzoziemców o nadanie im statusu uchodźcy, takich jak np. sporządzanie wniosku dowodowego, udział w przesłuchaniu cudzoziemca, w przypadku gdy nasz prawnik występował jako pełnomocnik w jego sprawie.

W 2007 roku udzieliliśmy porad prawnych **228 osobom**. Część spraw zakończono, część z nich znajduje się obecnie na różnych etapach postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego. W **6 sprawach** występowaliśmy przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym (WSA) jako uczestnik postępowania. W jednej z najbardziej złożonych spraw został złożony do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu wniosek o zastosowanie wyjątkowego środka, tzw. *interim measures* – zalecenia Trybunału wobec państwa o wstrzymanie wydalenia cudzoziemca. Trybunał przychylił się do wniosku Stowarzyszenia i wystosował do władz polskich takie zalecenie. W tej samej sprawie została także sporządzona skarga do ETPC.

Udzielaliśmy także porad prawnych cudzoziemcom, których status na terytorium Polski jest już uregulowany, tj. posiadają status uchodźcy lub zgodę na pobyt tolerowany. Najczęściej porady udzielane były z zakresu pomocy integracyjnej, pomocy socjalnej, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, rozpoczynania działalności gospodarczej oraz innych zagadnień prawnych, z którymi cudzoziemcy mają problemy w swoim życiu (np. problemy w bankach, kontaktach z urzędami, kwestii związanych z wyrobieniem dokumentów, korzystania ze świadczeń medycznych, rejestracją w Urzędzie Pracy czy uzyskaniem numeru PESEL lub NIP). W pierwszym półroczu 2007 r. udzieliliśmy porad ok. 150 osobom.

Od czerwca 2007 cudzoziemcy mieli możliwość skorzystania raz w tygodniu z pomocy prawnika – **doradcy antydyskryminacyjnego**, który udzielał porad prawnych w ramach projektu „**Zrozumieć Innych**”, realizowanego w ramach Europejskiego Roku Równych Szans dla Wszystkich finansowanego ze środków Wspólnoty Europejskiej oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W trakcie trwania projektu, tj. od czerwca do grudnia, doradca interweniował w 5 sprawach, m.in. w imieniu Stowarzyszenia skierował pismo z prośbą o interwencję do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz do Krajowej Rady Spółdzielczości. W efekcie skierowanego wniosku zarówno Krajowa Rada Spółdzielczości,

jak i RPO podjęli działania wyjaśniające. Doradca antydyskryminacyjny skierował także skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich na dyskryminujące cudzoziemców przepisy ustawy o ewidencji ludności. Należy podkreślić, że w przypadku tego projektu pięć spraw uważamy za bardzo satysfakcjonującą liczbę. Kwestia zgłaszania praktyk dyskryminacyjnych przez cudzoziemców jest niezwykle delikatna i bardzo trudno było dotrzeć do spraw, w których należało podjąć interwencję.

Dyżury doradcy integracyjnego i międzykulturowego oraz Centrum Wolontariatu

Od lipca do grudnia 2007 realizowany był projekt „Gość w dom” współfinansowany przez Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Działania podejmowane w ramach projektu były kontynuacją rozpoczętej w październiku 2006 roku w ramach Stowarzyszenia działalności Centrum Wolontariatu, rozszerzonej w styczniu 2007 roku o dyżury doradcy integracyjnego i międzykulturowego.

Pod opieką koordynatorki Aleksandry Chrzanowskiej – profesjonalnie przygotowanej i posiadającej wieloletnią praktykę kulturoznawcy, specjalizującej się w zagadnieniach dot. tożsamości kulturowej uchodźców czeczeńskich – oraz przy wsparciu prawników Stowarzyszenia, wolontariusze towarzyszą cudzoziemcom jako tłumacze przede wszystkim w szpitalach oraz wspierają ich w codziennych zmaganiach w urzędach, w poszukiwaniu pracy, mieszkania, etc.

Doradca międzykulturowy i integracyjny raz w tygodniu dyżuruje w siedzibie Stowarzyszenia, służąc cudzoziemcom swoją pomocą przy tłumaczeniach, wypełnianiu wniosków, sporządzaniu pism, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, kontaktując ze sobą potencjalnych pracodawców i pracowników, poszukując mieszkań do wynajęcia, interweniując w sprawach urzędowych, itp. W sumie, od stycznia 2007 odbyły się **303 wizyty lekarskie z tłumaczem**, Udzielono **porad 123 osobom w 459 sprawach**, w tym udało się znaleźć **mieszkanie dla 6 rodzin i pracę dla 11 osób**. **6** razy tłumacze Stowarzyszenia tłumaczyli podczas spraw przed **WSA** oraz **1** raz przed **Sądem Rodzinnym**.

Pod koniec października odbyło się szkolenie, podczas którego **12 wolontariuszy** zostało profesjonalnie przygotowanych do pracy z osobami odmiennymi kulturowo. Niektórzy wolontariusze zaprzyjaźniają się ze swoimi podopiecznymi i pozostają z nimi w regularnym kontakcie, wspierając ich w miarę potrzebny w rozmaitych codziennych sprawach.

II. Szerzenie informacji oraz podnoszenie świadomości na temat cudzoziemców oraz ich praw i obowiązków w Polsce.

Naszym celem było przekazywanie wiedzy na temat cudzoziemców, ich sytuacji prawnej i społecznej, a także szerzeniu postawy otwartości i życzliwej akceptacji wśród polskiego społeczeństwa oraz pracowników instytucji i urzędów zajmujących się cudzoziemcami.

Konferencje i publikacje

W roku 2007 braliśmy udział w **36 spotkaniach, seminariach i konferencjach, w tym 4 zagranicznych**, poświęconych zagadnieniom prawa uchodźczego oraz praktyki jego stosowania. Zorganizowaliśmy konferencję „Polska wobec cudzoziemców”, składającą się z dwóch paneli dyskusyjnych, połączoną z promocją dwóch publikacji książkowych, otwarciem wystawy fotograficznej „Droga” oraz pokazem etiudy filmowej „Połowa mnie” prezentującej losy jednej z Czeceńek ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w Polsce, której sprawę prowadzi prawnik Stowarzyszenia. Byliśmy także organizatorami (lub współorganizatorami) **6 seminariów lub spotkań eksperckich**. Poprowadziliśmy także zajęcia na temat uchodźców w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej.

Członkowie sekcji mieli także swój udział w licznych publikacjach, poświęconych problematyce uchodźców. W tym roku opublikowaliśmy:

- 7 analiz z serii **Analizy, Raporty, Ekspertyzy (ARE)**;
- 2 publikacje książkowe „**Migranci na polskim rynku pracy. Rzeczywistość, problemy, wyzwania**” pod red. Witolda Klausea oraz „**Uchodźcy w Polsce – kulturowo-prawne bariery w procesie adaptacji**” autorstwa Aleksandry Chrzanowskiej oraz Katarzyny Gracz;
- „**Przystanek Polska. Analiza programów integracyjnych dla uchodźców**”, wydana przez Instytut Spraw Publicznych w ramach wspólnego projektu; współredaktorem publikacji był Witold Klaus;
- wydanych zostało także 500 płyt CD pt. „**Materiały edukacyjno-informacyjne o uchodźcach dla nauczycieli**” z materiałami dla edukatorów na temat uchodźstwa, migracji oraz tolerancji i otwartości;
- 1 komentarz internetowy (dostępny na stronie www.migratononline.cz) na temat zmian w polityce i sytuacji migracyjnej w 2006 roku w Polsce na tle sytuacji europejskiej.

Praca z dziećmi i na rzecz dzieci

Bardzo wyraźnie w sferze naszych zainteresowań pozostają najmłodszy cudzoziemcy. W ramach działań skierowanych na dzieci imigrantów podjęliśmy następujące działania:

Kontynuujemy udział w prowadzonym przez Komisję Europejską projekcie pt. **„Immigrant Pupils with Special Educational Needs: Cultural Diversity and Special Needs Education”**, w którym uczestniczy w charakterze eksperta krajowego koordynator sekcji. Podstawowym celem tego projektu jest zebranie informacji na temat aktualnego stanu prawnego oraz praktyki w badanym zakresie, a także wymiana dobrych praktyk pomiędzy krajami uczestniczącymi w projekcie i sformułowanie postulatów oraz rekomendacji pod adresem organów odpowiedzialnych za edukację dzieci imigrantów z tzw. „specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”. W tym roku w ramach projektu przedstawiciel Stowarzyszenia wziął udział w spotkaniu eksperckim połączonym z monitoringiem w Paryżu.

Od października do grudnia w ramach projektu **„Zrozumieć Innych”**, finansowanego ze środków Wspólnoty Europejskiej oraz Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej realizowaliśmy kolejne działania dotyczące dzieci i młodzieży. Celem projektu było podniesienie świadomości społecznej na temat uchodźstwa oraz otwartości na inne kultury i tolerancji w polskich szkołach i przedszkolach, zarówno wśród nauczycieli, jak i uczniów.

Projekt polegał na prowadzeniu warsztatów dla uczniów mazowieckich gimnazjów oraz na zorganizowaniu zajęć integracyjnych dla dzieci w przedszkolach. W ramach projektu przeprowadzonych zostało **40 lekcji integracyjnych** na temat tolerancji i uchodźstwa w **10 gimnazjach** głównie województwa mazowieckiego oraz w jednym Liceum Ogólnokształcącym. Zajęcia odbywały się na podstawie scenariusza zajęć, wykorzystującego metody interaktywne. W ramach projektu odbyło się także **20 spotkań integracyjnych** dzieci uchodźców z **dziećmi polskimi w wieku przedszkolnym**. Zajęcia zarówno przedszkolne, jak i te w gimnazjach prowadzone były wspólnie przez pracownika Stowarzyszenia oraz cudzoziemca.

W ramach projektu odbyły się również dwie serie **szkoleń dla nauczycieli** na temat uczenia o obecności osób odmiennych kulturowych i etnicznie w polskim społeczeństwie, wzajemnej otwartości, szacunku i w konsekwencji akceptacji. W ramach jednego weekendowego kursu odbyło się 11 godzin zajęć. W ramach projektu wydanych zostało także 500 płyt CD z materiałami dla edukatorów na temat uchodźstwa, migracji oraz tolerancji i otwartości.

Strona internetowa

W celu rozpowszechniania idei równości w polskim społeczeństwie w sierpniu, w ramach projektu „Zrozumieć Innych”, realizowanego w ramach Europejskiego Roku Równych Szans dla Wszystkich, zaczęła funkcjonować strona internetowa – **Poradnik Antydyskryminacyjny**. Na stronie można zapoznać się z podstawowymi pojęciami związanymi z zagadnieniem dyskryminacji ze względu na narodowość, pochodzenie etniczne, rasę i religię oraz płeć, przepisami prawnymi dotyczącymi zakazu dyskryminacji, informacjami na temat możliwości dochodzenia swoich praw oraz uzyskania pomocy.

Wystawa fotograficzna „Droga”

W ramach projektu „Zrozumieć Innych” przygotowana została wystawa zdjęć pt. „Droga”, poświęcona obecności uchodźców w polskim społeczeństwie, prezentująca losy uchodźców w Polsce, ich codzienne zajęcia, warunki, w których żyją, pracują, uczą się i odpoczywają, połączona z opisem ich historii. Zdjęciom towarzyszą fragmenty przeprowadzonych z cudzoziemcami wywiadów, w których prostymi i bardzo wzruszającymi słowami opowiadają o swoim codziennym życiu w Polsce. Wystawa została objęta honorowym patronatem Małżonki Prezydenta RP, pani Marii Kaczyńskiej. Uroczyste otwarcie wystawy miało miejsce 27 listopada podczas seminarium „Polska wobec cudzoziemców”.

Szkolenia

1. W ramach projektu „Małe Polonicum” realizowanego przez Międzykulturowe Centrum Adaptacji Zawodowej zostały przeprowadzone szkolenia dla kilku grup uczestników z podstaw prawa polskiego dla cudzoziemców. Szkolenia odbywało się w języku polskim, a także w miarę potrzeby uczestników po angielsku i rosyjsku. Szkolenia prowadzili prawnicy sekcji Dawid Cegiełka, Agnieszka Jasiakiewicz, Katarzyna Gracz oraz Katarzyna Wencel. Podobne zajęcia, choć o rozszerzonym zakresie prowadzone były w Klubie Uchodźcy.

2. Na zaproszenie Międzykulturowego Centrum Adaptacji Zawodowej, nasi prawnicy, Dawid Cegiełka, Agnieszka Jasiakiewicz, Katarzyna Gracz oraz Witold Klaus prowadzili, w ramach szkolenia „Praca z klientem wielokulturowym” zajęcia z zakresu polskiego prawa dotyczącego przymusowych migrantów („Prawa przysługujące uchodźcom oraz osobom posiadającym zgodę na pobyt tolerowany w świetle obowiązujących przepisów”), a także zasad pracy z klientami wielokulturowymi („Cudzoziemcy w Polsce - ogólna charakterystyka, specyfika pracy z cudzoziemcami z punktu widzenia doradcy prawne-

go”). Zajęcia skierowane były do pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej i innych służb społecznych.

3. Ponadto nasz prawnik, Witold Klaus został ponownie zaproszony do współpracy w realizacji kilkumiesięcznego projektu szkoleniowego z zakresu integracji dla uchodźców i osób, które uzyskały w Polsce status uchodźcy lub zgodę na pobyt tolerowany, organizowanego przez Wojewodę Mazowieckiego.

Media

Nadal staramy się także zainteresować opinię publiczną problemami uchodźców w Polsce. Członkowie sekcji ds. Cudzoziemców:

- Wystąpili w 5 programach telewizyjnych
- wystąpili w 1 audycji radiowej w rozgłośni TOK FM i 2 audycjach w Radiu „Józef”
- cytowani byli m.in. w „Dzienniku”, „Gazecie Polskiej”, „Gazecie Prawnej”, „Gazecie Wyborczej”, „Idziemy”, Refugee.pl, w „Życiu Warszawy”.

III. Interwencje na szczeblu instytucji i urzędów państwowych, dążące do właściwego stosowania obowiązującego prawa, a także do zmiany błędnych przepisów.

Badania i monitoringi

Od maja 2006 r. i przez cały 2007 r. Stowarzyszenie wraz z Instytutem Spraw Publicznych prowadzi projekt, finansowany z środków Europejskiego Funduszu Społecznego pt. **„Ewaluacja programów integracyjnych dla uchodźców w Polsce”**. Projekt miał na celu zbadanie funkcjonowania programów integracyjnych dla cudzoziemców i wypracowanie rekomendacji oraz postulatów *de lege ferenda* w zakresie integracji cudzoziemców w Polsce. Stowarzyszenie prowadziło badania aktowe Indywidualnych Programów Integracji oraz akt socjalnych z Ośrodków Pomocy Społecznej. Podsumowaniem badań było seminarium pt. „Integracja uchodźców w Polsce – dlaczego wyjeżdżają?”, które odbyło się 25 czerwca. Projekt zakończył wydaniem publikacji **„Przystanek Polska. Analiza programów integracyjnych dla uchodźców”**, pod red. Justyny Frelak, Witolda Klause i Jakuba Wiśniewskiego oraz konferencją pt. „Integracja imigrantów – wyzwanie dla Europy”, zorganizowaną 10 grudnia 2007 r., której SIP był współorganizatorem.

W 2006 r. w ramach projektu został wydany pierwszy w Polsce komentarz do przepisów nt. integracji cudzoziemców w Polsce. W 2007 r. został on poddany aktualizacji. Jego wersja dostępna będzie na stronie internetowej Stowarzyszenia do pobrania.

W tym roku w ramach międzynarodowego projektu **„Monitoring access of asylum seekers to territory and procedure at European airports – exchange of experience and best practices”** przeprowadziliśmy trwający 7 miesięcy dostęp do procedury o nadanie statusu uchodźcy, osób, które przybywają do Polski drogą lotniczą, a także uczestniczyliśmy w monitoringu lotniska w Budapeszcie i Amsterdamie. Projekt finansowany jest ze środków Europejskiego Funduszu Uchodźczego, a jego koordynatorem jest Węgierski Komitet Helsiński. SIP jest jednym z 6 partnerów. Oprócz Stowarzyszenia oraz koordynatora Hungarian Helsinki Committee w projekcie biorą także udział Asylkoordination (Austria), CEAR [La Comisión Española de Ayuda al Refugiado] (Hiszpania), Dutch Refugee Council (Holandia) i OPU [Organizace Pro Pomoc Uprchlikum](Czechy). Projekt zakończył się opublikowaniem, w formie internetowej, raportu końcowego.

„Międzykulturowe Centrum Adaptacji Zawodowej”

Od stycznia 2007 r. Stowarzyszenie, jako partner, rozpoczęło pracę przy realizacji III Działania Partnerstwa na rzecz rozwoju Międzykulturowe Centrum Adaptacji Zawodowej, finansowanego przez Europejski Fundusz Społeczny w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL.

W ramach projektu jesteśmy odpowiedzialni za upowszechnianie obecności migrantów w życiu społecznym oraz na rynku pracy. W ramach projektu odbyło się jedno seminarium (w lutym), duża konferencja (w listopadzie) oraz 4 spotkania eksperckie – tzw. okrągłe stoły. W trakcie spotkań podejmowano ważne i nowe tematy dotyczące integracji cudzoziemców, w szczególności ich obecności na rynku pracy. W spotkaniach brały udział osoby, które na co dzień zajmują się wprowadzaniem uchodźców na rynek pracy (PAH, MCAZ, Caritas) lub analizują obecność migrantów na polskim rynku pracy (jak Instytut Spraw Publicznych), a także przedstawiciele organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych, a także Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urzędu ds. Cudzoziemców oraz władz samorządowych.

W ramach projektu Stowarzyszenie wydało 7 ekspertyz związanych z obecnością migrantów w Polsce: „Spółdzielczość socjalna jako nowa forma integracji migrantów przymusowych na polskim rynku pracy”, „Potrzeba zmian w przepisach prawnych i praktyce ich stosowania w celu skuteczniej-

szej integracji uchodźców w Polsce”, „Preintegracja i integracja Czeczenów w Polsce - rzeczywistość i rekomendacje”, „Uwagi do projektu nowelizacji ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Druk Sejmowy nr 1988”, „Integracja i pomoc społeczna wobec uchodźców w Polsce”, „Funkcjonowanie imigrantek z Ukrainy na polskim rynku pracy - sytuacja obecna i rekomendacje dla społeczeństwa przyjmującego” oraz „Zakaz dyskryminacji cudzoziemców na polskim rynku pracy. Jak bronić swoich praw.” Są one umieszczone na stronie internetowej Stowarzyszenia: <http://www.interwencjaprawna.pl/projekty-are.html>.

W ramach projektu została wydana także książkowa pt. „**Migranci na polskim rynku pracy. Rzeczywistość, problemy, wyzwania**” pod redakcją Witolda Klause, na którą składa się dziewięć artykułów dotyczących różnych aspektów funkcjonowania migrantów na polskim rynku pracy. Zorganizowano również panel dyskusyjny pt. „Polska jako kraj imigracji. Jak to osiągnąć?” w ramach konferencji „Polska wobec cudzoziemców”, która miała miejsce 27 listopada.

Wysłany został także list do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nt. propozycji zmian organizacji pozarządowych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Fundusz stypendialny dla zdolnych dzieci

Bardzo wyraźnie w sferze naszych zainteresowań pozostają najmłodszy cudzoziemcy. Na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia ustanowiony został Fundusz Stypendialny dla zdolnych dzieci cudzoziemskich, w ramach którego w I edycji udało nam się zgromadzić środki dla **4 uczniów**. Pochodziły one od prywatnych donatorów. W dniu 29 marca 2007 r. w siedzibie Stowarzyszenia odbyła się uroczystość wręczenia stypendiów naukowych Azie, Malice i Viskhanowi z Czeczenii oraz Valerii z Białorusi. Wszystkie uhonorowane dzieci odnoszą w Polsce wspaniałe sukcesy – są jednymi z najlepszych uczniów w swoich klasach, z powodzeniem biorą udział w konkursach przedmiotowych, a nawet trenują łyżwiarstwo figurowe. Dzieci otrzymają w okresie od marca do czerwca stypendium w wysokości 100 zł. miesięcznie.

W drugiej edycji udało się nam zebrać środki na **8 rocznych stypendiów** w wysokości 100 zł miesięcznie (z czego dwa pokryły środki z wpłat uzyskanych z darowizny 1%, a pozostałe od prywatnych donatorów). Otrzymaliśmy 11 zgłoszeń, z których Komisja Stypendialna wybrała 8 stypendystów – dzieci wyróżniające się swoimi osiągnięciami w nauce lub sporcie.

Nowe projekty

Kontynuujemy udzielanie porad prawnych w ramach kolejnej edycji projektu finansowanego z Europejskiego Funduszu Uchodźczego „Prawnicy na rzecz uchodźców III”. W jego ramach będziemy kontynuowali udzielanie pomocy prawnej uchodźcom i osobom ubiegającym się o ten status. Nowością w tym projekcie jest udzielanie także pomocy integracyjnej.

SIP został zaproszony przez Lekarzy Świata (Medecins du Monde) do realizacji międzynarodowego projektu **AVERROES**, badającego kwestię opieki medycznej dla przymusowych migrantów w Europie.

SIP został zaproszony także do realizacji projektu „**MIGHEALTHNET- Sieć informacji dotyczącej problemów ochrony zdrowia mniejszości narodowych i migrantów w Europie**” koordynowanego przez Instytut Zdrowia Publicznego UJ.

Stowarzyszenie przy realizacji zadań sekcji ds. cudzoziemców współpracuje z: Instytutem Spraw Publicznych, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Kliniką Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, Biurem Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR), Kliniką Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, Ośrodkiem Praw Człowieka UJ, Kliniką Prawa KUL, Fundacją na Rzecz Państwa Prawa, Wojewodą Mazowieckim, Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy, a także partnerami zagranicznymi: Hungarian Helsinki Committee (Węgry), Asylokordinatation (Austria), CEAR [La Comisión Española de Ayuda al Refugiado] (Hiszpania), Dutch Refugee Council (Holandia), OPU [Organizace Pro Pomoc Uprchlikum] (Czechy), European Agency For Development in Special Needs Education.

SEKCJA POMOCY DZIECKU I RODZINIE

koordynatorka sekcji: Małgorzata Pomarańska-Bielecka

pracownice sekcji: Olga Kudanowska, Agnieszka Kwaśniewska, Małgorzata Łojkowska, Małgorzata Pomarańska-Bielecka, Sabina Stasiak.

Kampania „Rodzice zastępczy – miłość prawdziwa”

Nowym projektem realizowanym od początku 2007 r. było uruchomienie ogólnopolskiego telefonu interwencyjno - informacyjnego dla osób zainteresowanych zastępczym rodzicielstwem. Telefon o numerze 022 625-76-40, współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Departamentu ds. Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji, jest dostępny w dni powszednie przez 5 godzin. W tym czasie dyżurują przy nim konsultanci. Poza godzinami dyżurów na automatycznej sekretarce była udzielona informacja o dostępnym telefonie komórkowym. Osoby dyżurujące przy telefonie udzielały informacji oraz porad prawnych dotyczących rodzinnych form opieki zastępczej.

W 2007 r. prawnicy odebrali **520 telefonów**. Sprawy zgłaszane do Stowarzyszenia telefonicznie wymagające dalszego prowadzenia – spotkania się z klientem, napisania dla klienta pisma czy też przyłączenia się Stowarzyszenia do sprawy – były przyjmowane do interwencji. Spośród zgłoszonych do Stowarzyszenia spraw wybierane były również sprawy precedensowe, tak aby w procesie litygacji strategicznej wypracowywać pozytywne zmiany przepisów i praktyki. Były to np. sprawy związane z niepodpisywaniem umów z rodzinami zastępczymi o pełnienie funkcji rodziny zawodowej, wypłaceniem świadczeń czy kwestia umowy najmu w rodzinnych placówkach. Wiele spraw dotyczyło niejasności w przepisach, w związku z którymi nasi prawnicy napisali kilka analiz przepisów (między innymi dodatku 10% podstawy dla rodzin zastępczych niespokrewnionych z tytułu osobistej opieki i wychowania dziecka przyjętego do rodziny), będących teraz podstawą do udzielania kolejnych porad osobom dzwoniącym i klientom Stowarzyszenia.

„Prawnicy na rzecz rodziny – poradnictwo prawne dla rodzin zastępczych”

Projekt finansowany był ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu Środki Przejściowe 2004 „Zwiększenie świadomości społecznej oraz wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w zakresie rzecznictwa i monitoringu”.

Projekt obejmował całą Polskę. W jego ramach udzielana była pomoc zarówno telefoniczna, mailowa, jak i w kontaktach indywidualnych z klientami. W ramach programu odebrano **464 telefony** dotyczące opieki zastępczej. Przeprowadzono też około **150 interwencji**. Koordynator projektu monitorował sytuację rodzin zastępczych także poprzez monitoring prasy, zamówiony specjalnie na potrzeby niniejszego projektu. W wielu sprawach naszych klientów, dzięki naszej interwencji, media podjęły temat, przedstawiając ciężką sytuację, w której znalazła się rodzina.

Projekt nastawiony był również na promocję rodzinnej opieki zastępczej oraz na monitorowanie problemów prawnych związanych z funkcjonowaniem opieki zastępczej. Dzięki jego realizacji udało się też sporządzić wykaz podstawowych problemów prawnych rodzin zastępczych oraz nawiązać ściślejszą współpracę z innymi organizacjami. W ramach projektu wydrukowano **ulotki informacyjne**, które były dystrybuowane po różnych instytucjach zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie.

W dniach 19-20 maja 2007 r. w siedzibie SIP przeprowadziliśmy 16 godzinne szkolenie dla 8 wolontariuszy Sekcji Pomocy Dziecku i Rodzinie przygotowujące do pracy w sekcji. W ramach szkolenia oprócz warsztatów prawnych, prezentacji filmu „Bidul” i prezentacji programu radiowego „Dlaczego Agnieszko?”, odbył się również wykład Barbary Passini poświęcony procedurze adopcyjnej oraz depresji analitycznej dziecka porzuconego oraz warsztaty nt. „Zaburzeń więzi wynikających z doświadczenia porzucenia/odrzućenia” prowadzone przez Leszka Drozdowskiego.

Osoby realizujące projekt brały też udział w konferencjach i seminariach, poświęconych zagadnieniom zastępczego rodzicielstwa, udzielał też wywiadów na ten temat, m.in. tygodnikowi Przekrój i telewizji TVN 24, TVP, Gazecie Wyborczej. Nawiązaliśmy również ścisłą współpracę z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Fundacją Rodzin Adopcyjnych, Stowarzyszeniem Zastępczego Rodzicielstwa, Fundacją „Przyjaciółka” oraz z Departamentem ds. Kobiet, Rodziny i Przeciwdziałania Dyskryminacji Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz Warszawskim Centrum Pomocy Rodzinie.

W ramach realizacji projektu został wydany także **poradnik prawny** dotyczący problematyki rodzinnych form opieki zastępczej. Zawiera on opis praktycznych problemów związanych z funkcjonowaniem różnych rodzinnych form opieki zastępczej. Nacisk położyliśmy na przedstawienie kilkunastu najważniejszych kwestii pojawiających się w bieżącym funkcjonowaniu rodzinnych form opieki zastępczej w formie pytań i odpowiedzi. Pytania oraz problemy przedstawione w poradniku są pytaniami faktycznie zadanymi przez osoby dzwoniące do Stowarzyszenia. Poradnik zawiera, poza odpowiedziami na konkretne pytania, interpretację przepisów w tej kwestii, opis praktyki, jaka jest stosowana obecnie, i propozycję rozwiązań lub możliwych zachowań, jakie naszym zdaniem mogą pomóc w

rozwiązaniu konkretnie poruszanego problemu prawnego. Na końcu podane są także przykładowe wzory pism procesowych oraz tabele z kwotami pomocy pieniężnej dla rodzin zastępczych oraz wysokością wynagrodzenia. Poradnik prawny został wydrukowany w nakładzie 1 tys. egzemplarzy. W chwili obecnej Stowarzyszenie zajmuje się jego dystrybucją.

W ramach tego projektu powstała także **strona internetowa** dotycząca rodzinnych form opieki zastępczej. Główne informacje dotyczące działalności Sekcji Pomocy Dziecku i Rodzinie zamieszczone zostały w marcu na głównej stronie Stowarzyszenia www.interwencjaprawna.pl (informacja o poradach, telefonie interwencyjnym). Natomiast podstrona (zakładka „RODZINY ZASTĘPCZE”) dotycząca rodzinnych form opieki zastępczej uruchomiona została w wakacje 2007 r. Zamieszczone na niej zostały główne informacje dotyczące prawnych aspektów rodzinnych form opieki zastępczej, formach pomocy prawnej udzielanej przez Stowarzyszenie, a także odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania (wybór pytań opracowanych na potrzeby poradnika).

„Wszystkie dzieci nasze są II

– projekt promowania rodzinnych form opieki zastępczej nad dzieckiem”

Projekt współfinansowany ze środków Biura Polityki Społecznej Urzędu Miasta Stołecznego Warszawy był kontynuacją projektu „Wszystkie dzieci nasze są – projekt promowania rodzinnych form opieki zastępczej” realizowanego w 2006 roku. Przewidywał on przede wszystkim udzielanie poradnictwa prawnego dla osób zamieszkałych na terenie Warszawy zainteresowanych problematyką rodzinnej opieki zastępczej. W ramach programu wydrukowano ulotki informacyjne, które zostały rozesłane do wszystkich warszawskich instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie. W ramach drugiej edycji programu rozszerzono udzielaną pomoc o specjalny telefon interwencyjno-informacyjny, porad udzielany także drogą mailową, jak i w kontaktach indywidualnych z klientami.

Większość spraw zgłaszanych z terenu Warszawy dotyczyło zagadnienia ustanowienia rodziny zastępczej spokrewnionej oraz świadczeń przyznawanych takiej rodzinie. Klientów, którzy zgłosili się osobiście na konsultacje z terenu Warszawy do Stowarzyszenia, było 32. Oprócz tego, w trakcie realizacji projektu, odebrano 126 telefonów od osób zamieszkałych na terenie Warszawy.

"Prowadzenie punktu informacyjno - interwencyjnego dotyczącego opieki nad dzieckiem pozbawionym rodziny"

Projekt współfinansowany był przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach programu „Rodzicielstwo zastępcze – program wspierający rozwój rodzicielstwa zastępczego” w okresie od 1 lipca 2007 do 25 października 2007 roku. W czasie trwania projektu zadzwoniło **158 osób, z czego 37 nowych** spraw przejęto do interwencji. W jego trakcie objęliśmy nim także kilkanaścioro klientów, którzy we wcześniejszym okresie zgłosili się do Stowarzyszenia o pomoc, ponieważ w ich sprawach wynikły nowe problemy. Łącznie nasi prawnicy prowadzili 80 spraw. Realizacją projektu objęto nie tylko osoby dzwoniące, ponieważ klient (np. rodzina zastępcza) dzwonił zazwyczaj także w interesie dzieci, będących pod opieką jego lub małżonka. Dlatego też uważamy, że projekt w rzeczywistości objął do 400 osób, w tym przede wszystkim dzieci poddane opiece zastępczej. Nagłośnienie i promocja funkcjonowania telefonu interwencyjnego przyczyniła się także do rozpropagowania idei zastępczego rodzicielstwa.

W ramach projektu stworzona została **baza danych rozmów odbywanych przez telefon dla potrzeb punktu informacyjno – interwencyjnego**. Baza danych została zaprojektowana zgodnie z wymogami Ustawy o ochronie danych osobowych. Rejestrowane są w niej wszystkie rozmowy telefoniczne oraz prowadzone przez Stowarzyszenie sprawy. Podczas trwania rozmowy konsultant ma możliwość na bieżąco rejestrować klienta poprzez zapisywanie w bazie najważniejszych informacji statystycznych dotyczących prowadzonej rozmowy. Baza usprawnia obsługę telefonu i spraw prowadzonych przez prawników, w tym pomaga w lepszej analizie problemów, z jakimi zgłaszają się osoby dzwoniące. Dzięki bazie rozmów, mamy możliwość monitorowania problemów, z jakim rodziny zastępcze dzwonią do Stowarzyszenia.

Dzień Rodzicielstwa Zastępczego

– Program „Moje Marzenie – spotkanie integracyjne dla rodzin zastępczych”

Z okazji Dnia Rodzicielstwa zastępczego zorganizowaliśmy spotkanie integracyjne dla rodzin zastępczych. Projekt współfinansowany był przez Fundację Ernst&Young, natomiast prezenty dla dzieci sponsorowały firmy i osoby prywatne. Każde z dzieci otrzymało również paczkę z prezentami o średniej wartości około 100 złotych. Prezenty dla dzieci oraz materiały malarskie do zabaw i konkursów ufundowały takie firmy oraz instytucje jak: Hipermarket Auchan, E. Wedel, Zakład Cukierniczy Jutrzenka-Dobre Miasto, Biuro Promocji urzędu Miasta Stołecznego Warszawy, Zakład Cukierniczy Odra, paluszkami.pl (sklep internetowy), sklep internetowy Merlin.pl, wydawnictwo Muchomor, sklep internetowy Mamika, Fundacja Przyjaciółka, Merplus a także Wiesław Pieregórka.

Spotkanie odbyło się 16 czerwca 2007 roku, na terenie Społecznego Gimnazjum nr 20 przy ulicy Raszyńskiej 22 w Warszawie. W uroczystości wzięło udział **91 osób**, w tym **37 rodziców** zastępczych, **41 dzieci**, dwoje pracowników WCPR-u, czworo pracowników SIP oraz siedmiu wolontariuszy.

Podczas wspólnej zabawy dzieci poznawały się wzajemnie; m.in. ucząc się swoich imion oraz przedstawiały swoje emocje i marzenia; m.in. w konkursie plastycznym „Moje marzenie”.

W tym czasie prawnicy SIP starali się w przystępny, interaktywny sposób przedstawić rodzicom zastępczym zagadnienia prawne dotyczące praw dziecka, władzy rodzicielskiej oraz świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci, którymi się opiekują. Podczas zajęć prowadzący starali się skłaniać rodziców do dochodzenia przysługujących im praw w kontakcie z różnymi instytucjami – np. alimentów, świadczeń przyznawanych przez WCPR.

W zajęciach aktywnie uczestniczyły również dwie przedstawicielki Warszawskiego Centrum Pomocy Rodzinie, które wyjaśniały rodzicom niektóre kwestie organizacyjne. Rodzice zastępczy bardzo żywo reagowali na interesujące ich tematy; dzielili się także swoimi spostrzeżeniami i problemami. Wiele osób zadeklarowało również chęć zgłoszenia się do Stowarzyszenia w celu uporządkowania spraw prawnych związanych z opieką zastępczą.

Udział w konferencjach i obecność w mediach

W roku 2007 pracownice Sekcji Pomocy Dziecku i Rodzinie :

- wzięły udział w 9 konferencjach i spotkaniach konsultacyjnych,
- wystąpiły w 2 programach telewizyjnych,
- wystąpiły w 1 audycji radiowej w rozgłośni TOK FM i 1 audycji w Radiu „Plus”,
- cytowane były m.in. w „Przekroju” i „Gazecie Wyborczej”.

Współpraca z Gazetą Wyborczą w ramach akcji „Dzieciaki do domu”

W maju 2007 roku rozpoczęła się **akcja Gazety Wyborczej DZIECIAKI DO DOMU** promująca ideę rodzicielstwa zastępczego. SIP został zaproszony do współpracy w ww. projekcie jako partner prawny - www.dzieciakidodomu.pl. Na stronie internetowej kampanii została umieszczona informacja o świadczonej przez SIP pomocy prawnej oraz numer telefonu interwencyjnego. Bardzo wiele osób dzwoniących na telefon dla rodzin zastępczych informację o telefonie uzyskuje właśnie na stronie akcji Dzieciaki do Domu. Istnieje też możliwość poprzez w/w stronę zadanie prawnikom ze Stowarzyszenia pytania prawnego. Stowarzyszenie aktywnie włączyło się również w kampanie społeczne organizowane przez Gazetę Wyborczą. Brało udział między innymi w debacie organizowanej w grudniu w siedzibie Gazety Wyborczej, poświęconej problemom rodzinnej opieki zastępczej.

Udział w konsultacjach społecznych nad zmianami w Ustawie o pomocy społecznej

Członkinie sekcji były zaangażowane w dokonanie zmiany ustawy o pomocy społecznej. Brały one udział w pracach Komisji Polityki Społecznej oraz Podkomisji nadzwyczajnej powołanej do rozpatrzenia rządowych projektów ustaw o zmianie ustawy o pomocy społecznej. W imieniu Stowarzyszenia wskazywały na potencjalne problemy, z jakimi mogą wiązać się wprowadzane w/w ustawami przepisy. Stanowisko Stowarzyszenia oparte zostało na wiedzy, jaką uzyskaliśmy w trakcie pracy z klientami i problemami, z jakimi zgłaszały się do nas rodziny zastępcze oraz prowadzący rodzinne domy dziecka.

Skarga do Strasburga i inne sprawy precedensowe

Stowarzyszenie w dalszym ciągu monitorowało przebieg sprawy karnej dotyczącej stosowania przemocy względem podopiecznych w placówce socjalizacyjnej „Panda” w Kozienicach. Na podstawie zebranych przez Stowarzyszenie danych zostało wysłane do Ministerstwa Sprawiedliwości pismo z prośbą o podjęcie przedmiotowego postępowania. Pomimo wskazania wyraźnych naruszeń procedury, prokuratura nie zdecydowała się na taki krok. Stowarzyszenie w związku z powyższym zdecydowało się na uzupełnienie skargi i przesłania jej ponownie od **Europejskiego Trybunału Praw Człowieka** w Strasburgu. W chwili obecnej Stowarzyszenie czeka na odpowiedź Trybunału.

Kolejną precedensową sprawą, w jaką zaangażowało się Stowarzyszenie, była kwestia dotycząca odmowy podpisania umowy z rodziną zastępczą niespokrewnioną na pełnienie funkcji rodziny zawodowej. Rodzina, która poprosiła Stowarzyszenie o pomoc, spełniała wszystkie ustawowe kryteria i posiadała pod opieką pięcioro dzieci w rodzinie zastępczej, a bezzasadnie odmawiano jej podpisania umowy na bycie rodziną zawodową. W mniejszej sprawie Stowarzyszenie pomogło rodzinie odwołać się od decyzji starosty argumentując, iż taka decyzja powinna być podejmowana zgodnie z procedurą administracyjną w drodze decyzji administracyjnej. Sprawa została zaskarżona do **Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego**. Stowarzyszenie przyłączyło się jako uczestnik do postępowania w sprawie. W chwili obecnej w tej sprawie jest przygotowywana skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Stowarzyszenie ma nadzieję, że dzięki tej sprawie, decyzje podejmowane przez powiat dotyczące opieki zastępczej będą odbywały się w sposób umożliwiający ich kontrolę i weryfikację. Wypra-

cowanie takiej procedury ma urealnić przekwalifikowywanie się istniejących już rodzin zastępczych w rodziny zastępcze zawodowe.

W chwili obecnej Stowarzyszenie pracuje nad kolejnymi sprawami precedensowymi dotyczącymi między innymi momentu przyznania świadczenia na dziecko czy też definicji rodziny zastępczej spokrewnionej z dzieckiem.

Szkolenie prawne dla uczestników Klubu Rodzin Zastępczych przy Ośrodku Pomocy Społecznej Praga – Południe

Na przełomie listopada i grudnia 2007 prawnicy Stowarzyszenia przeprowadzili również szkolenie dla około 30 rodzin zastępczych skupionych w Klubie Rodzin Zastępczych przy OPS Warszawa Praga - Południe. Szkolenie składało się z dwóch części – wykładu poświęconego głównie ingerencji we władzę rodzicielską oraz różnicy między władzą rodzicielską a opieką zastępczą oraz z warsztatów poświęconych prawom rodzica zastępczego, prawom dziecka oraz obowiązkowi alimentacyjnemu. Zajęcia prowadzone były metodą interaktywną, w sposób przystępny dla odbiorców. Po przeprowadzonym szkoleniu wielu jego uczestników zgłosiło się bezpośrednio do Stowarzyszenia z prośbą o pomoc prawną.

Konferencje rodzinne jako próba rozwiązania kryzysu w rodzinie i pomoc dziecku.

W 2007 roku sekcja pomocy dziecku i rodzinie podjęła też próbę rozszerzenia współpracy z sekcją sprawiedliwości naprawczej, poprzez napisanie wspólnego projektu "W Kręgu Rodziny" nastawionego na prowadzenie konferencji rodzinnych dla rodzin w kryzysie.

Projekt zakładał organizację cyklu konferencji rodzinnych. Jest to znana na całym świecie, od niedawna stosowana również w Polsce metoda rozwiązywania problemów rodzinnych oraz pracy z rodziną. Konferencja rodzinna jest spotkaniem jak największej liczby osób bliskich dla rodziny: sąsiadów, krewnych, współpracowników, a także specjalistów (kuratorów, pracowników socjalnych, pedagogów). Konferencje mieli poprowadzić zawodowi mediatorzy. W efekcie wspólnych konsultacji, opinii, wymiany doświadczeń opracowany miał zostać plan pomocy rodzinie i sposób jego monitorowania. Zakładaliśmy systematyczne kontrolowanie realizacji planu przy współpracy zespołów interdyscyplinarnych, w których składzie mieli zasiadać: kurator rodzinny, prawnik, pracownik socjalny, pracownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz moderator konferencji rodzinnych.

Taka metoda pracy jest szansą dla rodziny na podjęcie samodzielnej próby zmierzenia się ze swoimi problemami. Współdziałanie rodzin ze specjalistami i ze społecznością lokalną uaktywnia je i usamodzielnia, co przynosi trwałe efekty.

Nie udało się niestety zdobyć fundusze na realizację przedmiotowego projektu, dalsze prace w tym kierunku planowane są na 2008 rok.

SEKCJA SPRAWIEDLIWOŚCI NAPRAWCZEJ

koordynatorka sekcji: Maria Niełacna

pracownicy sekcji: Anna Fiszer-Nowacka, Witold Klaus, Joanna Kubiak, Agnieszka Kwaśniewska, Paweł Waszkiewicz, Aleksandra Winiarska.

Szkoła Sprawiedliwości Naprawczej – II edycja

Szkoła Sprawiedliwości Naprawczej została stworzona we współpracy z Instytutem Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. II edycja rozpoczęła się 22 lutego 2007 r., a zakończyła się w maju 2007 r. Założycielami Szkoły SN i jednocześnie jej opiekunami i wykładowcami byli Witold Klaus oraz Maria Niełacna. Ponadto z ramienia Stowarzyszenia seminaria prowadzili Dagmara Woźniakowska, Michał Fajst oraz Małgorzata Pomarańska-Bielecka. W ramach organizowanych seminariów wykładowcami Szkoły byli także eksperci z różnych dziedzin socjologii, psychologii, prawa oraz mediacji. Wśród prowadzących warto wymienić dr Agatę Gójską (Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych), dr Janinę Waluk (Prezes Polskiego Centrum Mediacji) oraz Rafała Cebulę (SSO w Warszawie, pracownik Ministerstwa Sprawiedliwości). Opiekunem merytorycznym i szefową Rady Naukowej Szkoły SN była prof. Dobrochna Wójcik.

Uczestnikami Szkoły SN byli studenci pedagogiki (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej), prawa (Uniwersytet Warszawski) oraz resocjalizacji (Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW). Przyjęliśmy 15 studentów oraz dwóch funkcjonariuszy Służby Więziennej i kuratora zawodowego rodzinnego, jak również dwie członkinie Stowarzyszenia z sekcji Pomocy Dziecku i Rodzinie w celu ich przeszkolenia i przygotowania. Zaowocowało to wspólnym napisaniem projektu wsparcia rodzin dysfunkcyjnych za pomocą sesji rodzinnych – środowiskowych.

Zajęcia organizowane były w trybie seminaryjnym. Każde z nich było poświęcone odrębnej tematyce z zakresu sprawiedliwości naprawczej w Polsce i na świecie, która była przedstawiana z

punktu widzenia zarówno teoretyków jak i praktyków. W ramach Szkoły przeprowadzone zostały także dwudniowe warsztaty.

Dodatkowym atutem Szkoły SN było zmotywowanie studentów do przygotowania i wykonania przedsięwzięcia na rzecz promowania sprawiedliwości naprawczej lub mediacji w swoim otoczeniu, wśród znajomych, rówieśników, społeczności lokalnej oraz innych grup społecznych. Wśród najciekawszych przedsięwzięć znalazły się m.in. zajęcia przeprowadzone dla młodzieży szkolnej z zakresu rozwiązywania konfliktów bez przemocy oraz mediacji w szkole i przygotowanie audycji radiowej dla więźniów o możliwościach i korzyściach, jakie stwarza mediacja. Przedsięwzięcia zostały przeprowadzone w oparciu o samodzielnie przygotowane przez studentów plany, które obecnie mogą służyć jako wzór dla przyszłych studentów, a także jako wzór dobrych praktyk dla osób zainteresowanych wprowadzaniem mediacji i sprawiedliwości naprawczej do różnych środowisk.

Informacja o naszej Szkole SN została także przesłana i umieszczona na stronie internetowej Restorative Justice Forum (<http://www.restorativejustice.org/articlesdb/articles/7228/>), organizacji zrzeszającej praktyków, teoretyków i pasjonatów sprawiedliwości naprawczej.

II Edycja Szkoły zakończyła się sukcesem. Wyszkoliliśmy 15 młodych studentów, którzy chętnie podjęli się odbywania stażu mediacyjnego w naszym O-Środku Mediacji. Staż polega przede wszystkim na asystowaniu w prowadzeniu przynajmniej 10 mediacji. Od wiosny 2007 do końca roku nasi stażyści wzięli udział w ok. 10 sprawach, o czym mowa poniżej.

Staż mediacyjny

W dniach 26 i 27 maja w siedzibie Stowarzyszenia odbyły się warsztaty dla naszych przyszłych stażystów: studentów Szkoły SN (zeszłorocznej i tegorocznej edycji), funkcjonariuszy SW oraz chętnych kuratorów zawodowych.

Dla 12-osobowej grupy stażystów, warsztaty prowadzili nasi mediatorzy i trenerzy: Paweł Waszkiewicz, Maria Niełacna, Anna Fiszer-Nowacka, Aleksandra Winiarska. Celem warsztatów było kompleksowe przepracowanie postępowania mediacyjnego, począwszy od otrzymania przez mediatora sprawy, poprzez organizację i przeprowadzenie spotkań wstępnych, a następnie spotkania wspólnego obydwu stron, a skończywszy na pomocy mediatora w sformułowaniu ugody. Głównym elementem szkolenia były symulacje mediacji, zarówno karnych jak i cywilnych, podczas których przyszli stażyści mogli aktywnie przećwiczyć role mediatorów. Stażyści prowadzili mediacje w sprawach cywilnych, pracowniczych i w sprawach z ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Przyjęliśmy także zasadę że warunkiem przyjęcia na staż do Stowarzyszenia jest ukończenie Szkoły SN bądź kursu mediacji, który gwarantował warsztatową formę zastosowania nabytej wiedzy i umiejętności.

Działania na rzecz upowszechniania wiedzy o mediacji i jej wprowadzania

Stowarzyszenie nawiązało współpracę z przedstawicielami różnych grup zawodowych, które w większości należą do tzw. służb społecznych, zwłaszcza z sędziami, kuratorami i policjantami, aby upowszechnić wśród nich mediację. Mediatorzy Stowarzyszenia przeprowadzili specjalne zajęcia z zakresu mediacji dla policjantów i kuratorów.

Szkolenia dla sędziów cywilnych, rodzinnych i karnych oraz dla prokuratorów

W dniu 26 czerwca 2007 r. dzięki nawiązanej współpracy z Okręgowym Ośrodkiem Szkolenia Sędziów odbyło się pierwsze szkolenie dla sędziów cywilnych i rodzinnych prowadzone przez naszych prawników – mediatorów. Oprócz przekazania pewnego zakresu wiedzy na temat jak w praktyce przebiega mediacja, na warsztatach nie zabrakło symulacji mediacji wraz z omówieniem najważniejszych technik, z których korzysta mediator. Szkolenie zaowocowało większą aktywnością jednego z sędziów od spraw nieletnich.

W październiku 2007 r. nasi trenerzy-mediatorzy szkolili w Krakowie małopolskich sędziów i prokuratorów. Po szkoleniu udoskonaliśmy tę jego część, która dotyczyła argumentów „za” przesyłaniem spraw na mediację, i wobec tego która zachęcałaby praktyków prawa do jej stosowania w trakcie prowadzonego postępowania. Posłuży nam to w pozyskiwaniu spraw na mediację i jej upowszechnieniu w środowisku sędziowskim i prokuratorskim.

Upowszechnianie mediacji wśród obywateli

W pierwszym półroczu 2007 r. została wydrukowana ulotka o mediacji w sprawach karnych i cywilnych, nasiana prostym językiem i zawierająca podstawowe informacje oraz wskazówki jak zainicjować mediację bądź z niej skorzystać. Została ona udostępniona w warszawskich komisariatach i kominadach policji, w sądach, rozprowadzona wśród kuratorów, w ośrodkach pomocy społecznej i innych instytucjach, z których korzystają osoby potrzebujące pomocy przy rozwiązywaniu konfliktów.

Niemniej jednak problemem pozostaje fakt, że części z nich nie stać na opłacenie minimalnych kosztów mediacji. Stowarzyszenie pod koniec roku przygotowało projekt programu dotyczącego „mediacji dla ubogich”. W jego ramach nasi mediatorzy wraz ze stażystami mogliby prowadzić mediacje między stronami wywodzącymi się z ubogich i zaniedbanych środowisk, które często ze swoim problemem lub konfliktem zwracają się do policji i zazwyczaj powodują nieskuteczną reakcję ze strony organów ścigania.

Upowszechnianie mediacji wśród policjantów

W 2007 r. rozpoczął się projekt szkoleniowo – warsztatowy „Prawo w działaniu”, realizowany ze środków Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO), którego celem była m.in. edukacja funkcjonariuszy Policji w zakresie mediacji w sprawach karnych i w sprawach cywilnych, w tym rodzinnych. Warsztaty odbywały się wiosną 2007 r. Policjanci z patroli interwencyjnych oraz funkcjonariusze dzielnicowi i kierownicy rewirów przeszkoleni zostali z zakresu mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów w społeczności lokalnej, zwłaszcza w sytuacji przemocy w rodzinie, a także jako metody prewencji.

Z dokonanej ewaluacji warsztatów wynika, że wiedza o mediacji w opinii funkcjonariuszy jest potrzebna i przydatna w ich codziennej pracy, w kontaktach z ludźmi, w związku z przeżywanymi przez nich konfliktami. Informacje o mediacji przekazane przez naszych mediatorów okazała się niezwykle potrzebna. Policjanci wyrazili jednak niepokój, że w praktyce nie będą mogli wykorzystać nabytej wiedzy.

Nasi trenerzy po przeprowadzonych szkoleniach kierowali do policjantów pytanie odnośnie przydatności wiedzy o mediacji i samej mediacji w ich pracy. Odpowiedzi wskazywały na zainteresowanie i potrzebę częstszego korzystania z alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów, zwłaszcza tych, które nie mają charakteru ściśle karnego.

O-Środek Mediacji przy Stowarzyszeniu Interwencji Prawnej

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej jest wpisane na listę organizacji uprawnionych do prowadzenia mediacji w sprawach karnych, cywilnych i nieletnich (decyzja Prezesa SO Warszawa Praga z dnia 19 maja i 21 czerwca 2006 r. oraz decyzja Prezesa SO Warszawa z dnia 30 czerwca 2006 r.).

W pierwszej połowie 2007 r. w celu upowszechnienia praktyki mediacji i zwiększenia dostępu do niej, opracowaliśmy Regulamin O-Środka Mediacji oraz informacje o postępowaniu mediacyjnym w sprawach karnych, nieletnich i cywilnych, które są dostępne się na stronie internetowej SIP. Powołaliśmy zespół mediatorów i co-mediatorów (stażystów). Na początku roku została uaktualniona lista naszych mediatorów, którą złożyliśmy w warszawskich Sądach Okręgowych. Koordynator O-Środka Mediacji przy Stowarzyszeniu odbył spotkania z trzema Przewodniczącymi wydziałów sądów karnych w Sądzie Warszawa Śródmieście w celu przekazania informacji o O-Środku oraz możliwościach, jakie daje mediacja stronom w postępowaniu karnym, jak również o korzyściach dla sądu. Spotkaniom towarzyszyło założenie, że bezpośrednia rozmowa z sędzią pomoże w promowaniu tej instytucji z korzyścią dla stron postępowania i dla wymiaru sprawiedliwości.

W wyniku przeprowadzonych rozmów koordynator wraz z Zespołem mediatorów O-Środka opracował nową strategię rozpowszechnienia mediacji wśród sędziów karnych i cywilnych. Nasi mediatorzy przeprowadzili także spotkania promocyjne w poszczególnych wydziałach sądów.

Powyższe działania promocyjne przyniosły oczekiwane efekty: aktualnie w Stowarzyszeniu prowadzone są mediacje w sprawach cywilnych, z zakresu prawa pracy, prawa rzeczowego oraz w sprawach, gdzie sprawcami były osoby nieletnie. Na koniec roku 2007 r. mieliśmy przeprowadzonych **32 mediacje.**

Mediacja międzykulturowa

Mediatorzy Ośrodka Mediacji działającego w ramach Stowarzyszenia przeprowadzili między innymi pierwszą w Polsce mediację międzykulturową pomiędzy rodzinami polskimi i czeczeńskimi przebywającymi w Polsce. Konflikt powstał ze wzajemnego niezrozumienia i nieufności a jego eskalacja doprowadziła do zaangażowania organów ścigania i aparatu wymiaru sprawiedliwości. Dzięki zaangażowaniu członków sekcji uchodźczej (m.in. uczestnictwie tłumacza) udało się doprowadzić do mediacji pomiędzy skonfliktowanymi rodzinami - mediacja przebiegała w dobrej atmosferze i pozwoliła na wyjaśnienie wielu problemów. Uczestnicy podjęli decyzję o przyjaznym ułożeniu swoich kontaktów na przyszłość. Planujemy w przyszłości rozszerzyć tego typu działania.

SEKCJA „WOLNOŚĆ”

koordynatorka sekcji: Maria Niełaczná

pracownicy sekcji: Michał Fajst, Witold Klaus, Dagmara Woźniakowska.

Porady prawne w Fundacji Sławek

W pierwszej połowie roku 2007 prawnik ze Stowarzyszenia, Maria Niełaczná, pracował w Fundacji Sławek, która w ramach prowadzonej przez siebie poradni rodzinnej dostarcza fachowej i kompleksowej pomocy osobom skazanym, zwłaszcza tym, którzy przebywają lub przebywali w więzieniach i nie mogą liczyć na bezpłatną poradę. Fundacja pomaga także rodzinom osób skazanych. Prawník udzielał porad osobiście w siedzibie Fundacji, listownie, drogą telefoniczną i elektroniczną. Zgodnie ze standardami udzielania porad SIP, pomagał w przygotowaniu odpowiednich pism i pośredniczył w załatwianiu spraw związanych z wyjaśnieniem i uregulowaniem sytuacji prawnej osoby skazanej.

Dzięki poradom i bezpośrednim kontaktom z osobami, których problemy niekiedy ocierają się o naruszenia ich osobistych praw i wolności, jest możliwe podejmowanie przez Stowarzyszenie interwencji w sprawach, w których okoliczności wskazują na ryzyko naruszenia lub na narażenie tych uprawnień. Interwencje były podejmowane w postaci nawiązanego i prowadzonego następnie dialogu z władzami publicznymi mającym na celu wyjaśnienie problematycznych kwestii (np. z władzami zakładu karnego), przygotowanie opinii prawnej przyjaciela sądu (*amicus curiae*), pomoc osobie w napisaniu skargi, wniosku, prośby. Dzięki tym bezpośrednim kontaktom pojawiła się także możliwość prowadzenia litygacji strategicznej.

„Kompensata dla ofiar – prawo a praktyka”

W ciągu roku minionego realizowany był projekt „Kompensata dla ofiar przestępstw – prawo a praktyka” ze środków Fundacji im. Stefana Batorego. Prowadzone były badania aktowe spraw z sądów rejonowych z obszaru całego kraju. Część akt lub ich kserokopii uzyskaliśmy do bezpośredniej analizy; w większości przypadków zwróciliśmy się do Prezesów Sądów Okręgowych z prośbą o przeprowadzenie podobnych badań przez asesorów lub sędziów.

W efekcie zostało przebadanych 150 spraw, w tym jedna trzecia z nich opracowana bezpośrednio w oparciu o akta, dała podstawę do analizy jakościowej postępowania kompensacyjnego. Przeprowadzono także wywiady z sędziami cywilnymi orzekającymi w sprawach o przyznanie kompensaty oraz prokuratorami zajmującymi się referatem cywilnym. Efektem końcowym projektu było wydanie raportu z badań – analizy przepisów oraz wyników przeprowadzonych badań empirycznych pt. **„Kompensata dla ofiar przestępstw – prawo a praktyka. Raport z działania ustawy o państwowej kompensacie dla ofiar niektórych przestępstw umyślnych”** napisany przez Marię Niełaczná.

W ramach realizowanego projektu opracowany został również **plakat informacyjny** dla ofiar przestępstw z użyciem przemocy, które są uprawnione do składania wniosków o kompensatę. Ze względu na to, że projekt zmiany ustawy nie był ostatecznie uchwalony, plakat zawiera informacje aktualne i planowane w projekcie (zmiana trybu). Plakat był dystrybuowany na końcowej konferencji oraz w instytucjach państwowych i organizacjach społecznych. Jest też dostępny w siedzibie Stowarzyszenia.

W dniu 30 października 2007 r. odbyła się konferencja końcowa organizowana we współpracy z Polskim Towarzystwem Kryminologicznym im. St. Batawii, w której wzięli udział teoretycy i praktycy prawa oraz członkowie przedstawiciele praw ofiar przestępstw (prof. Ewa Biełkowska, dr Janina Waluk, Prezes Fundacji Ofiarom Przystępstw). Wnioski z konferencji posłużą do opracowania postulatów dobrych rozwiązań, które powinny być uwzględnione w nowej ustawie.

Obecnie pracujemy nad wdrożeniem w życie wniosków z monitoringu we współpracy z Ministerstwem Sprawiedliwości i Rzecznikiem Praw Obywatelskich.

Policja w systemie praw i wolności człowieka

W ciągu minionego roku realizowany był projekt **„Prawo w działaniu”** współfinansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, którego celem było usprawnienie poradnictwa i rzecznictwa obywatelskiego poprzez codzienną pracę służb społecznych, zwłaszcza Policji. Dzięki projektowi funkcjonariusze Policji z obszaru działania Komendy Stołecznej Policji zostali przeszkoleni z wybranych tematów prawa (praw i wolności człowieka, ochrony ofiar przestępstw, w tym małoletnich) oraz nabyli wiedzę na temat technik postępowania w sytuacjach konfliktowych i umiejętności mediacyjne. W ten sposób teoretycznie i praktycznie zostali przygotowani do kontaktów i pracy z osobami i grupami, które są szczególnie zagrożone wykluczeniem społecznym; zdobyli także pewność co do granic władczej ingerencji.

Na jesieni 2007 r. prawnicy Stowarzyszenia opracowali Broszurę dla policjantów pt. **„Prawo człowieka w działaniu”**. Następnie broszura została przesłana do komisariatów i komend spoza Warszawy (spoza obszaru działania KSP) oraz przekazana KSP na ręce Radcy Zespołu ds. Ochrony

Praw Człowieka, Bogumile Bogackiej-Osińskiej. Podzieliliśmy się z nią również naszą ewaluacją z realizacji programu.

Realizując projekt:

- łącznie **przeszkoliliśmy 360 funkcjonariuszy policji** w tym: 200 ze służb patrolowo – interwencyjnych, 40 z działu dochodzeniowo – śledczego, 120 kierowników rewirów i dzielnicowych, 40 kursorów;
- **wydrukowaliśmy 800 egz. broszury** dla policjantów;
- **udzieliliśmy 56 informacji i porad** w ramach Punktu konsultacyjnego.

Przygotowaliśmy również opinię prawną dotyczącą możliwości kierowania przez policjantów spraw na mediację w postępowaniu przygotowawczym, wydaną w ramach czasopisma Stowarzyszenia „Analizy Raporty Ekspertyzy” (ARE nr 2/2007).

Porozumienie na rzecz wprowadzania OPCAT

W dniu 26 października 2007 r. Stowarzyszenie przystąpiło do koalicji powołanej w celu wzmocnienia działań zapobiegającym torturom oraz niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu osób przebywających w miejscach pozbawienia wolności. Protokół Dodatkowy do Konwencji przeciwko Torturom [OPCAT] jest międzynarodowym instrumentem pozwalającym na przeprowadzanie kontroli w miejscach pozbawienia wolności na całym świecie przez Podkomitet działający przy Komitecie Przeciwko Torturom, jak i przez Krajowy Mechanizm Prewencyjny [KMP]. Do Porozumienia przystąpiły także: Amnesty International Polska, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, pracownicy Katedry Kryminologii i Polityki Kryminalnej IPSiR UW, Sekcja Polska Międzynarodowej Komisji Prawników, Fundacja Sławek. Do Koalicji zostały zaproszone Komitet Ochrony Praw Dziecka, Stowarzyszenie Penitencjarne Patronat, Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych, Szkoła im. H.Ch. Kofoeda. SIP zadeklarował współpracę z członkami Porozumienia, wolę zaangażowania w ich aktywności i prace, dostarczenia im wsparcia w drodze konsultacji i ekspertyz oraz chęć promowania i upowszechnienia informacji na temat KMP i jego działań prewencyjnych.

Monitoring realizacji zaleceń CPT przez władze polskie

Celem projektu jest monitoring realizacji zaleceń Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (CPT) przez władze polskie w odniesieniu do jednostek penitencjarnych oraz zbadanie powodów, które uniemożliwiły Polsce ich spełnienie. Zalecenia te są istotną częścią standardów pozbawienia wolności opracowanych przez Komitet.

Program badawczy jest finansowany przez Komisję Europejską w ramach Programu Środki Przejściowe 2005. Stowarzyszenie realizuje go we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim – Katedrą Kryminologii i Polityki Kryminalnej IPSiR. W Polsce nie ma prowadzonego monitoringu w tym zakresie. W jego ramach specjalnie przygotowany Zespół z udziałem studentów prawa i resocjalizacji będzie wizytował 8 jednostek penitencjarnych, uprzednio wizytowanych przez CPT. Rezultatem badań będzie przygotowanie raportów i końcowej publikacji związanej z *modus operandi* Komitetu i efektami jego aktywności w naszym kraju.